

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 109:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, Zwolle; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr C. Lindboom, Amsterdam; Dr S. O. Lou, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meester, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr D. Postma, Burgersdorp (Zuid-Afrika); Dr J. C. Rullmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijis, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wietinga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie

Prof. Dr V. HEPP, Van Broestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f. 1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 1 Buitenland f. 1.50 en voor Ned. Indië f. 1.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f. 0.15.

INHOUD Het antwoord van Prof. Haitjema, III. — Uit de Schrift: Ut God geboren (1 Joh. 3:9). — Kerkelijk Leven: Enige bezwaren tegen prof. Visschers „Paradijsprobleem“. VI. Verordening der Olympische Spelen. — Lit. en Kunst: Dr. Jules Verne's honderdste geboortedag. — Opr. en Opleiding: De taak der Overheid ten opzichte van de Hygiene in de school. — Perschoonw. — Kerkenieuw.

EEN ANTWOORD VAN PROF. HAITJEMA.

III.

Prof. Haitjema heeft, aangevallen van ver- schillenden kant (prof. Hoekstra, dr. Kraan en mij) op zijn „theorie van de paradox“ (dat n.l. in het geloof de grondwet van ons redelijk denken doorbroken wordt) zich daartegen ver- weerd. Ten onrechte meent hij, dat speciaal het „Asser“ nieuw-calvinisme zich in dien aanval op zijn paradoxen-leer niet laat her- kennen. En als hij spreekt van „nieuw-calvinis- me“, in zijn bestrijders, en zelf tegenover hem zich op Calvijn schijnt te beroepen, dan wordt onzerzijds daartegenover gesteld, dat hij in dezen Calvijn niet met recht aanhaalt en dat op dit punt zijn verweer niet juist is.

Die onjuistheid blijkt b.v. in zijn verwer- ping van de gedachte, dat het vleeschgeworden Woord een „katheder“ — leerstoel — zou hebben bezet; een uitdrukking, die evenwel niet zoo spoedig moest bezijden geworpen wor- den, omdat ze niet alleen uit de Schrift af- konstig is, maar ook de „spanning“, waarvan prof. H. zoo gaarne spreekt, levendig houdt, en — verrood en werkelijk maakt.

Als iemand nog meenen mocht, dat de kwestie van de „katheder van Jezus“ in dit geding niets te betekenken heeft, dan wil ik in dit derde artikel erop wijzen, dat we toch inderdaad hier het con- flict in zijn wortel raken.

En tevens wil ik trachten te bewijzen, dat prof. Haitjema, die zich wil legitimeeren als calvinist, met een citaat uit Calvijn, en dienovereenkomstig zijn opponenten wil teekenen met het suggestieve woord: neo-calvinisten, op dit punt Calvijn geheel en al verboochent.

Om dit laatste te bewijzen, kom ik nog even terug op het slot van prof. Haitjema's artikel. Niet zonder verheffing van stem verklaart de hoog- leeraar, dat hij liever dan mijn argumentatie inzake zijn Schrift-gebruik te aanvaarden, „naar Calvijn gript“.

Prof. Haitjema heeft dus naar Calvijn gegrepen. Hij heeft het citaat niet van een ander, b.v. van Peter Brunner, maar heeft Calvijn zelf opgeslagen. Goed.

En prof. Haitjema heeft bij Calvijn — uitlegging op Galaten 2:20 — dit gelezen:

„Het is een paradox, buitveringwekkend voor de rede, dat ge, waar ge toch oogenschijnlijk leeft zooda als alle menschen, toch ontkend, dat het uw eigen leven is...“

Het is jammer, dat niet alleen prof. Haitjema de foutieve vertaling van het Latijn van Calvijn heeft gegeven, waarop ik reeds in het voorbijgaan wees, maar dat hij ook nog op een andere manier het Latijn van Calvijns tekst onzuiver weergeeft.

Maar nog meer valt te betreuren, dat de hoog- leeraar het misverstand, dat hij Peter Brunner met betrekking tot dezen zin van Calvijn blijkt te be- staan, ook bij zichzelf aanwezig toont, hetzij dan „voor het eerst“ (als hij Calvijn zelf ter hand nam) „of bij vernieuwing“ (als hij Brunner op zijn woord geloofd heeft).

Immers, Peter Brunner en Haitjema doen beide hun best, om te bewijzen, dat Calvijn hier een paradox STELT, terwijl de nuchtere waarheid is, dat hij er juist een WEGREDENEERT.

Ik moet de lezers, die geen vreesde talen ken-

nen, ditmaal vergeving vragen, dat ik in een noot wat citaten geef. Zij kunnen die noten laten rusten, en voor anderen hebben ze haar nut.

Want — om ter zake te komen; als men goed leest, wat Calvijn zegt — zie? hieronder het citaat — dan blijkt, dat Calvijn NIET zegt: ik zie een paradox; maar hij redeneert zóó:

1. Paulus' woorden (in Gal. 2:20) moeten zóó en zóó verstaan worden.

2. Men zou daartegen kunnen inhrengen; maar dat is toch niet juist, dat strijdt toch met de rede, dat is een stelling, die voor nuchtere redeneering terugschrikken moet, die daar niet tegen bestand is.

3. Evenwel, op die tegenwerping, dat de rede het niet rijmen kan, antwoordt Paulus, dat het ge- loof de eenheid ziet; gij leeft als christen wel een gewoon lichamelijk leven („in het vleesch“), maar uw eigenlijke bestaan ligt in het niet zintuigelijk waarneembare. Het geloof ziet geen pa- radox (geen innerlijke teg. strijdigheid) daar waar de opponent van Paulus een paradox stelt.

Gaat het nu aan, dat men zich op Calvijn be- roept, om hem de paradox in de schoenen te schuiven, die hij juist wegwerkt? Als men naast den Latijnschen zin uit Calvijns commentaar op Galaten nu eens den tekst van zijn fransche preek over denzelfden tekst gelegd had, zou te eerder gebleken zijn, dat niet Calvijn, maar een denk- beeldige bezwaarde tegen Paulus' uitspraak het verwijt, (de tegenwerping) van paradoxaliteit para- dox had gericht. Zoodra Calvijn die paradox kan wegredeeneren, heeft hij Paulus' woord en zijn exegese daarvan gehandhaafd. Een exegese, die op paradoxen rust, begeert hij juist niet.

In Galaten 2:20 zegt Calvijn dus niet (op de manier van Haitjema): dat de waarheid, die het geloof gript, strijdt tegen logische denk- wetten, maar dat ze ontgaat aan de waar- neming (sensus, niet ratio). Dat is toch wel heel wat anders.

Intusschen, dit is het eenige niet.

Wie Calvijn leest, ziet hem telkens „zich be- wijzen om alle paradoxen weg te werken uit den inhoud der Schrift“. Dit verwijt prof. Haitjema mij; maar Calvijn valt, als het een oordeel is, onder hetzelfde oordeel.

Let eens op dit contrast: Barth—Haitjema zeg- gen: men moet de paradox niet wegwerken, want men gript pas de geloofswaarheid, als men ziet, dat God ze ons oplegt, dat alleen in de paradox (rede-doorbraak) de waarheid ligt. Maar nu Cal- zijn? Als hij in zijn commentaar op Romeinen 6:1 toegekomen is aan de woorden: „Wat zullen wij dan zeggen?“, dan merkt hij op, dat het geen wonder is, dat het vleesch (de bedorven rede van den zondigen, „natuurlijkden“ mensch) op klip- pen stoot, omdat de inhoud der prediking aan die (onwedergeboren) rede allerparadoxaalst voor- komt. Maar het geloof, dat zich een christelijke „leer“ opbouwt, „gript naar de hogere een- heid“ — die prof. Haitjema zoo volstrekt verbiedt te zoeken, — want: — het wil geen absur- diteiten in zijn leer. Terwijl prof. Haitjema — alweer verwarrend den „geestelijken“ en den „natuurlijken“ mensch — zijn repliek inleidt met een motto uit Calvijn (dat er voor de menscheijke rede niets „absurder“ is, dan te hooren, dat God sterfelijk mensch wordt, enz.), daar zegt Calvijn,

ge moet wel verstaan, dat de niet-christelijke rede het absurd vindt, maar de christelijke leer die absurditeit weet te doen versmelten).

Is het afgaan op dit motto, en op den klank van het absurde, niet al te veel een klanken- theologie geworden?.

En is het niet te gemakkelijk, op onjuiste ver- talingen een theorie te bouwen?.

En is het niet een verwarring van begrippen, als de uitspraak van Calvijn, dat het geloof gript naar wat men NIET ZIEN kan, wordt uitgelegd in dezen zin, dat het geloof „ziet“ een waarheid — EN een tegenwaarheid, A, maar OOK B?.

Het paradoxaal (verbreking der logische denk- wetten). — Calvijn moet 'er niets van hebben. Zoodra hij ziet, dat SCHIJNBAAR twee gedachten elkaar uitsluiten, zegt hij: vergeet toch niet, dat er toch een eenheid is. Om een voorbeeld te noemen: in Galaten 2:19 zegt Paulus eersi: „ik ben door de wet der wet gestorven“. Paulus is gestorven dus. Hij laat erop volgen: „opdat ik Gode leven zou“. Er is dus leven in gestorven zijn. Dat klinkt paradoxaal, maar Calvijn merkt op: dat lijkt maar zoo; Immers: dat sterven IS eigenlijk geen wezen- lijk sterven, maar het werkt een beter leven. Dus niet: dood is leven (A is B), maar: beëindigen van een doodstaat is overgang tot leven; leven is leven; A is A. God, zegt Calvijn, God redt ons uit een schipbreuk; en brengt ons zoo tot het leven. Dat is niet paradoxaal. Want in den zin van Haitjema is paradoxaal: God laat ons verdrinken en dat is nu ons redden uit het water. Met para- doxale klanken vergenoegen we ons niet. We houden prof. H. aan zijn eigen definitie: dat God verbreekt de wetten van het logisch den- ken. Daaraan moet men niet willen ontsnappen in zijn verdediging.

En nu behoeft prof. Haitjema niet aan zijn be- strijders te verwijten, dat de z.g. calvinistische kaningsmensch — te veel eer! — redeneert en redeneert; of, dat ze vergeten, dat zij op aarde zondig zijn, of de „rede eeren“.

Zij weten het ook wel, dat de rede door de zonde verdorven is; dat de zondige MENSCH de leugen liefheeft, en uit zichzelf niet tot de waar- heid komen wil en tegen wat ze nog ervan greep, vijandig staat (Rom. 1). En als zij het al niet wisten, dan zou Calvijn het hun wel geleerd heb- ben. Hij heeft zelfs tegen Pighius met hand en tand verdedigd, dat de rede moest wedergeboren worden.

Maar zij weten nog meer.

Zij weten ook, dat de geloovige met bewustheid die redeneering „des vleesches“ overwinnen moet; dat hij dat kan, in beginsel, niet doordat zijn denken gebroken wordt, maar omdat het ver- lost is, en door de liefde anders en beter en uit de eenheid des geloofs ziet.

Het is weer Calvijn, die het zoo zegt.

Als Calvijn 2 Petrus 1:19 leest en verklaart, dan zegt hij, dat weliswaar aan de ONGELOO- VIGEN de Schrift „dunster“ is, maar dat de ge- hoorzaamheid den geloovigen de Schrift als een lichtend licht deel zien.

Prof. Haitjema zal zeggen: daar wil ik juist naar toe.

Maar het is toch niet daarheen, dat hij gaat.

ING

en worden
maar wij
oeken. Dit
oopjes. De
oek. Er is
eljk. Haal
bekend. De

ZIE, de Tho-
Voor acad-
1250 nu f.0.60
Gesch. der Chr.
f.0.60
Voorswaardijke
f.0.90

PRINSTEREN
Standaardwerk
in de Sar. Loh-
de verklarende
vloek. Boverkt
et uitgebe Ap-
oom's geschrift
van kennis 640
ditte, rijk gek.
D. Zeer bürco-
f.0.55

N. BUNDEL I
— De Vollen-
f.0.55
a. De Zenuw-
de onanzenans
f.0.55
a. Heilige den
Bertha's brief

23. De lange
nde lood, em-
Het Beisourje
de Voorloftoms.
f.2.50

1. II en III
elkt doort het
rus — Hulsen
nwaacht — De
De Strouper.
f.0.99. Buitse-

RÄCHTEN, hül-
dom, Bilspond,
stung, de Slaet-
c. 135 bl. f.0.60
CHTEN, Earnst
a.: De seude-
Wol nu 1 sin,
8 bl. f.0.34
KAPITEIN, Lol-
lig sterven II,
n. Klaaske Zyl-
de boekjes st

bedige Dichter-
1600 bl. in 2

met de aand-
roo pas ge-
hthoeken. Een
heut! Men oot

tdal) Pracht-
evolving onder
geh. f.0.60
Vage Figuren-
zooda alleen
f. 218 bl. Ke-

De Gids van
terend verhaal
d. Keurig gels.

Grootvader van
hist verhalen
steroo, de 10
200 bl. Keurig

EYOORT, Yroo-
het Oranjew-
schrijfter deze
v. Stolberg tot
190 bl. Keurig

ALKs, Bilderljk.
dichten. Met 10
s aantekening-
vrij geh. f.0.60
224 bl. Keurig
I en II meent
jke verzameling
kent.

RDEN:

is voldoende
ostw, of anders-
p. DUDELLIK
an ook per Gino

en wij niet
LANCO THUIS
tenland met
20 procent
acht.

eljk.

GA ZONEN
- SNEEK